

Eperfa árnyékában

"Kint laktunk a Csányi-tanyában. Azelőtt nem volt ővele semmi baj. Hanem mikor odakerültünk, találkozott avval az átok Gerebjéssel. Aszongya neki: ne törődj az asszonnyal - mármint velem, - az asszonyt csak verni jó meg... Attul kezdve nem lehetett vele bírni. Elitta minden pézit..."

1.

Süket Süle Sándor nem tudott megszokni az új helyen.

Süket Süle Sándor már túl volt a negyvenen. Nem szerette ezt az örökös vándorlást. Amióta megnősült - annak meg már húsz éve - szinte évről-évre más helyre költöztek. Lassan a falutól kapott nevét kezdték másképpen mondani. Először csak úgy, hogy Süket Süle vándorol. Később már, mint a Vándor Süket Süle Sándort emlegették.

Vándor Süket Süle Sándor nem tudott megszokni az új helyen. Mindig visszavágyott oda a kis házikóba, a Pintér-dűlőbe.

A háború után, mikor visszajött a fogságból, még ott találta az asszonyt, Kalapács Seregi József mester lányát, Seregi Irént. Vándor Süket Süle Sándor fiatalon került a hadseregbe, a háborúba, mint akkor sokan mások. Egyszerűen csak Süle Sándor volt. Süle Sándor a háborúban légnyomás miatt az egyik fülére megsüketült, a másiknál is meggyöngült a hallása, emiatt megváltozott a természete is. Csöndes, zárkózott lett. Mióta hazajött, jóformán az asszony intézett mindent. Ő meg eljárt a tsz-be. Munka után be-betért a kocsmába, megivott egy-két fröccsöt, aztán

hazament. Egyedül. Mióta hazajött, mindig egyedül járt. A régi cimborákat is éppen, hogy köszöntötte.

Nagyon odaszokott a kis házhoz a Pintér dűlőbe. Innen vonult be annak idején katonának és megtört szelídséggel érkezett ugyanide vissza a nyugalom és békesség reményében.

Soha nem ellenkezett, mikor az asszony újra és újra rávette, hogy költözzenek. Szokatlan volt ez a környékben, hiszen a paraszt ember örül, ha valahol meg van a kis házikója, ahol leéli az egész életét.

Igaz, annyi minden megváltozott, míg oda volt, mégis neheztelt egy kicsit.

Vándor Süket Süle Sándor nem tudott megszokni az új helyen.

2.

- Hallod-e, Sándor, az isten tudja hanyadik helyre mentek!?! Mi bajod van neked?

- Mi közöd hozzá?

- Jól van na, csak annyit mondom, ha így lesz még egy darabig, az asszony tégedet szépen átköltöztet a más világra.

- Hagyd békén az asszonyt!

- Ne törődj az asszonnyal, lehet bármi is, az embör az úr a háznál. Az asszonyt csak verni jó, meg...

- Aszondom Gerebjés Tóni, haggyál nekem békit!

Néha szokatlanul megeredt a nyelve. Különösen egy ilyen beszélgetés után, hátha még a mellette levő asztalnál a kocsmában, néhány "cukros vízből erjedt legény" - ahogy ő nevezte a fiatalokat - hangos szóval ócsárolta a munkát meg az életet.

Ilyenkor aztán felemelte mindig réveteg szemét és a hangja úgy vágott, mint a frissen fent kasza. Dőlt belőle a szó, rendre, csak legyen, aki összeköti azokat. Hideg, kemény éllel vágott vissza minden ellenvetésre. Ha úgy hozta a sorja, még gúnyos is tudott lenni, már a maga módján.

- A fene essen belétek - kezdte ilyenkor - mást se tudtok, csak nyávogni, mint a fölérűgött macska! Így az a munka, meg úgy az a pénz! Ahelyett, hogy befognátok a szátok, oszt legalább annyit elvégeznétek, amennyiből megéltek! De nem, jó nektek az is, amit az öregek keresnek! Szar ez az élet?...

Fejét mindig félre tartotta, hogy jobbik füle kerüljön a többiek felé. Meg sem várta, hogy feleljenek, máris folytatta:

- Szarok vagytok tik, csak veletek még trágyázni se lehet, pedig elférne abba a földbe, ahun tik dógoztok! Mit sírtok? Egyáltalán nem tudjátok, hogy mit akartok, mindig az kéne, ami nincs. Felit elmondanám annak, amit végigcsináltam csak öt év alatt... Áh! - legyintett aztán elfordult, jelezve, hogy senkivel semmi beszélni valója tovább.

Nagy indulat dúlt benne kimondatlanul.

Így ment ez nap, mint nap. Vándor Süket Süle Sándor még zárkózottabb lett, még több fröccsöt ivott meg munka után, később már munka alatt is, aztán el sem járt a tsz-be.

Nem tudták mire vélni a dolgot.

"Dolgozni azt tudott, mégha olyan magának való is volt" - mondta róla az elnök.

Süle Sándor egyetlen gyermek volt. Apja az agyonhajszolt munkában, amit naponta napszámként végzett, beteges lett, kiszáradt, mint az eperfa. Akkor volt éppen tizennyolc éves, amikor az öreg félelmében, kétségbeesésében fölakasztotta magát a kis ház végén a kiszáradt eperfa csonkjára. Süle Sándort megdöbbsentette az esemény. Apja emléke, elfáradt, agyonkínzott alakja örökké kísértette. Átvette apja örökét, a kínlódva felépített kis házat, összeroppant anyját meg a végtelen napszámot.

Húsz éves korában megnősült, nem szerelemből, csak, mert úgy érezte, kell valaki, aki gondozza öreg anyját és feledteti vele apja emlékét. Legalkalmasabbnak találta erre Seregi Irént, Kalapács Seregi József kovácmester lányát. Járt hozzájuk sokszor az apjával. A két öreg úgy félig-meddig talán barát is volt. Talán ezért is választotta őt. Mindent úgy tett és akart, hogy a férje. Csöndes, dolgos teremtés volt. Még abban az évben behívták Süle Sándort katonának. Háború volt, és gyűlölt mindent és mindenkit, aki megfosztotta apjától, családjától. Harcolt és szenvedett, ölt és attól szenvedett, mindent parancsra, mert megszokta, hogy neki parancsolnak, ő végrehajtja, bármiről legyen is szó. Gyűlölte azt, aki a parancsot adja és utálta önmagát. Förtelmes undor fogta el, valahányszor előrenyomultak az elgázolt hullák felett, az eltaposott kis házak fölött, mintha a sajátját taposná. Apja képét kínoztá minden elesett katonára. Ment előre vagy hátra, hasalt sárban vagy hóban keresett fedezéket, közben lázadozott magában. "Ezek mindent eltaposnak, kiirtanak, fölakasztanak. Mint apját, őt is ezek kergették fel a fára, de az,

halálában is kicsúfolta őket, ahogy rájuk nyújtotta dagadt nyelvét."

Így vergődte végig a háborút, míg fogságba nem esett. Aztán hazakerült betegesen, bizonytalanul, kétkedve a nyugalom és békesség reményében. Anyját is eltemették, míg oda volt. Süket Süle Sándor rábízta magát az asszonyra. Dolgozgattak a kapott kis földön, mikor meg megalakult a tsz, elsőik között lépett be. Nem tudta miért, de érezte, hogy egyedül nem bírja, megbolondul az agyonhajszolt emlékektől. Mégsem bírt feloldódni az emberek között, sőt, otthon sem. Órák hosszat üldögélt a kiszáradt eperfa alatt, ahová egy kis padot állított magának. Az asszony rávette, hogy költözzenek el, talán az új helyen csöndesedik a fájdalom. De nem, folyton azt hajtogatta, hogy őt várják, neki vissza kell menni valahová, máshová. Süket Süle Sándor nem tudott megszokni sehol. Az asszony meg ment vele, vitte máshová, keményen, dacosan bizakodva. A falu megvetette érte, amiért egyik helyről a másikra cipeli az urát. Nem törődött senkivel, avval sem, hogy az ura is gyűlölni kezdte tehetetlenségében, vándorlásában. Így kerültek Vándor Süket Süle Sándorék a Csányi-tanyába.

Vándor Süket Süle Sándor nem tudott megszokni az új helyen. Húsz év alatt sehol. Negyven éves elmúlt, ivott, és veszekedett otthon az asszonnyal, meg a közben született két gyerekkel.

Összekuszálódott benne minden.

4.

- Sándor! Sándorkám! - szölongatta az asszony türelmesen, mikor hazatért Vándor Süket Süle Sándor részegen.

- Mit akarsz? - mordult föl és lezöttyent a székre.

- Sándor, mért csinálod ezt? Mért kell örökké inni, menni. Nem jársz dolgozni se. Nézd azt a két szerencsétlen gyereket, lassan már azt sem tudják, ki az apjuk! Ha már velem semmit sem törődsz, legalább velük gondoldjál! Nyugodj meg egy kicsit! Annyian megváltoztak, mind, akik ugyanazt végig szenvedték...

- Ugyanazt, de nem ugyanúgy? - Ha ivott is, meg tudta emberelni magát néha.

- Nem ugyanúgy, az lehet, de visszatért, belekezdett egy jobba, egy másikba. Te meg állandóan az emlékeken gyötröd magad és a családod. Vedd már észre, hogy minden megváltozott, hogy kell csinálni valamit! Hidd el, érdemes! Mondd meg, mi bajod? Nem vártalak-e, nem azt csináltam-e mindig, amit kívántál? Nem lehet így élni, rágódni az elmúlton és semmit se tenni a mostaniért. Tudom, azt nem lehet könnyen felejteni, emlékezni kell rá, de úgy, mint ami helyett jobb lett, amit csinálni kell tovább. Sándorkám, hallgass rám egy kicsit, ne hagyd el így magad! Saját kezedet kötözöd össze tehetetlenné az örökös nyavalygással! Tudsz dolgozni, meg kell is. Értsd meg már. Próbálj felejteni! Vágd el a gubancot, amibe belekeveredtél!

Vándor Süket Süle Sándor megdöbbsent az asszony hangjától, soha nem hallotta így beszélni.

- Felejteni, felejteni, azt mondd? Azt hiszed, nem tudom, hogy más van, hogy másképp kéne? De tán visszaadták apámat mi, vagy új füleket csináltak nekem? Nem veszed észre, hogy csak legyintenek, ha nem értek meg valamit? Félek tőlük, félek közülük

menni. Örökké arra emlékeztetnek, hogy apámat ki hajszolta oda, ahova került, hogy mér süketültem meg, mintha nem tudnám magam is. Hát értsd meg, nem érek semmit, nem tudom, mit csináljak velük. Hogy mondjam el nekik; emberek, nagyon szerettem az apámat, fölakasztotta magát, még mindig borzongok, ha rá emlékezem, meg, hogy utálom, gyűlölöm a háborút, mégis elvittek!? Hogy mondjam el, hogy nem értek semmit, vagy, hogy én tudom, mit kéne tenni, de énrám vár az apám meg azok, akiket megöltem. Nem hallod, ebbe beledöglök, mégsem értem! Erre válaszolj!

Sapkája lecsúszott a fejről, borotvátlan arca kivörösödött az erőlködéstől.

- Halkabban, Sándor! Fölbrednek a gyerekek.

- Ébredjenek! Lássák az apjukat, milyen nyomorult.

- Már mér lennél nyomorult, hallod-e? Mer eliszod a pézed, mer nem tudsz egy helyben maradni, mer nem férsz össze senkivel sem? Azér vagy nyomorult, azér nem vagy te ember! - vesztette el türelmét az asszony.

- Elég legyen most már! Fogd be a szád, ha nem tudsz másról kárálni! Törődj magaddal meg a gyerekekkel! Köpök az egészbe.

- Dögölj meg! - buggyant ki száján akaratlan.

- Azt akarjátok mindnyájan! Forduljak föl! Nem érek semmit, mi? Iszok, hát aztán, dógoztam eleget, szomjaztam eleget, mit sajnáljátok tőlem!

Tántorogva állt fel, kiment, bevágta maga mögött az ajtót.

Vándor Süket Süle Sándor elindult a Pintér-dűlőbe, az eperfa csonkjához, vigasztalódni apja emlékével.

Vándor Süket Süle Sándor nem tudott megszokni az életben.

"...Utána sokat veszekedtünk. Egyszer aztán elment az apja után. Nem volt az olyan rossz ember, kérem, csak egy kicsit tudott volna bízni, hinni valamiben!"

***